

POPÜLER KÜLTÜRÜN SANAT ÜZERİNDEKİ YANSIMALARI: KLASİK ESERLERİN YENİDEN İNŞASI

• Dr. Ayça YILMAZ* • Arş. Gör. Dr. Bilal KIR** • Dr. Öğr. Üyesi Asuman KAYA***

ÖZET

Bu makale, amaçlı örneklem yöntemiyle seçilen üç eserin analizi yoluyla, popüler kültür ve tüketim kültürünün sanat eserleri üzerindeki etkilerini ele almaktadır. Araştırma, seçilen eserlerin biçimsel özelliklerini ve anlam katmanlarını sanat eleştirisi bağlamında derinlemesine analiz etmeyi amaçlamaktadır. Popüler kültür ve sanatın kesişim noktasını anlamak için Dave Pollot'un mizahi ve eleştirel bir yaklaşımla yeniden yorumlanan "The First Anatomy Lesson / İlk Anatomi Dersi", "The Commission / Sipariş" ve "Wonderlust" adlı üç eseri örnek olarak seçilmiştir. Analiz sürecinde Terry Barrett'in sanat eleştirisi yaklaşımlarından betimleme ve yorumlama araştırmanın amacı ve kapsamına uygun olduğu için tercih edilmiştir. Analiz edilen eserlerde, yeniden üretim sürecine dahil olmaları nedeniyle temellük ve anakronizm kavramları da ele alınmıştır. Çalışmanın bulguları, popüler kültür unsurlarının sanat eserlerini yüzeyselleştirdiğini, ancak erişilebilirliklerini artırarak kitlelerle bağ kurma potansiyeli taşıdığını göstermektedir. Popüler kültürün sanat eserleri üzerindeki etkisi, yalnızca ticari bir değişim süreci olarak değil, aynı zamanda sanatın toplumsal anlamını yeniden şekillendiren bir süreç olarak yorumlanmaktadır. Ancak bu dönüşümün sanatın eleştirel gücünü ve derinliğini koruyacak bir şekilde yönlendirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Tasarım, Popüler kültür, Tüketim kültürü, Eser analizi, Dijital sanat.

* aycayilmazakademik@gmail.com, ORCID: 0000-0002-9350-4675

** Ondokuz Mayıs Üniversitesi, İletişim Fakültesi, İletişim ve Tasarım Bölümü, bilal.kir@omu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9778-1453

*** Eskişehir Teknik Üniversitesi, Porsuk Meslek Yüksekokulu, Görsel-İşitsel Teknikler ve Medya Yapımcılığı Bölümü, asumankaya@eskisehir.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3074-0643

REFLECTIONS OF POPULAR CULTURE ON ART: RECONSTRUCTION OF CLASSICAL WORKS

• Dr. Ayça YILMAZ* • Res. Asst. Dr. Bilal KIR** • Asst. Prof. Dr. Asuman KAYA***

ABSTRACT

This article examines the influence of popular culture and consumer culture on works of art through the analysis of three selected pieces, chosen using a purposeful sampling method. The research aims to deeply analyze the formal characteristics and layers of meaning of these selected works within the context of art criticism. To understand the intersection of popular culture and art, three works by Dave Pollot, humorously and critically reinterpreted, were selected as examples: The First Anatomy Lesson, The Commission, and Wonderlust. During the analysis process, Terry Barrett's approaches to art criticism, particularly description and interpretation, were chosen as they align with the study's purpose and scope. The concepts of appropriation and anachronism are also addressed in the analyzed works, as these pieces are involved in the process of reproduction. The findings of the study indicate that while elements of popular culture tend to trivialize art by rendering it more superficial, they also enhance its accessibility and potential to connect with wider audiences. The impact of popular culture on works of art is interpreted not only as a commercial transformation process but also as one that reshapes the social meaning of art. However, it is argued that this transformation should be guided in a manner that preserves the critical power and depth of art.

Keywords: Design, Popular culture, Consumer culture, Artwork analysis, Digital art.

* aycayilmazakademik@gmail.com, ORCID: 0000-0002-9350-4675

** Ondokuz Mayıs University, Faculty of Communication, Department of Communication and Design, bilal.kir@omu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9778-1453

*** Eskişehir Technical University, Porsuk Vocational School, Department of Visual-Audio Techniques and Media Production, asumankaya@eskisehir.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3074-0643

1. GİRİŞ

Sanat, tarih boyunca birçok işlev üstlenmiş ve ait olduğu dönemin değerlerine, kurallarına ve sınırlamalarına meydan okudukça gelişim göstermiştir. Bu duruma örnek olarak Michelangelo Pistoletto'nun Venüs heykelini paçavralarla sunması ve Banksy'nin müzayede sırasında kendini imha eden "Balonlu Kız" eseri verilebilmektedir. Günümüzde, modernizm ve postmodernizm süreçleriyle birlikte sanat, sanatçı ve sanat eseri kavramlarının dönüşüm ve gelişim içinde olduğu ifade edilebilir. Sanat olgusunun bu sürekli devinimi devam etmekle birlikte, tarih boyunca sanatta varlığını sürdüren birçok üslup, biçim anlayışı, yapım teknikleri ve temalar hâlâ geçerliliğini korumaktadır (Sarı, 2018: 132). Bununla birlikte, günümüzde sanat eserinin teması ve yapım teknikleri özgünlük açısından tartışmaya açık hale gelmiştir. Tarihsel olarak kendini kanıtlamış bir sanatçının ortaya koyduğu özgünlük ve biriciklik unsurları, sanat eserinin bağlamından kopararak ticari bir metaya dönüştürülmektedir (Yılmaz, 2018: 9).

İçinde bulunduğumuz dönemde sanat üretiminin bireysel bir mesele haline geldiği ifade edilebilir. Sanat alanında artık düşünsel ve uygulamaya yönelik toplu kuralların bulunmaması; aksine, bu kuralların birey temelli olarak yeniden şekillendirilmesi, sanattaki çeşitliliğin ve demokratikleşmenin temel kaynağı haline gelmiştir (Sarı, 2018: 143). Ancak bu çeşitlilik ve demokratikleşme süreci, beraberinde estetik nitelik açısından tartışmaya açık olan, çoğunlukla kitsch olarak nitelendirilebilecek ürünlerin de ortaya çıkmasına sebep olabilmektedir. *Kitsch*, sanatsal değerlerin yüzeyselleşmesi, duygusal etkilerin abartılması ve özgünlükten uzaklaşılması anlamına gelirken (Mamur, 2012: 71), özellikle popüler kültür ve tüketim kültürünün etkisiyle sanat eserlerinde sıkça rastlanır hale gelmiştir.

Bu noktada temellük ve anakronizm gibi kavramlar sanat eserlerinin hem eleştirel hem de ticari bağlamda yeniden üretilmesini sağlayan önemli araçlar olarak öne çıkmaktadır. Temellük, geçmişteki bir sanat eserinden ödünç alınan unsurların güncel bir bağlama taşınmasını ifade ederken, anakronizm farklı zaman dilimlerine ait unsurların bir araya getirilerek yeni bir anlatı oluşturulmasını mümkün kılar (Çalışkan, 2019: 143; Türkay, 2016: 31). Ancak günümüzde bu kavramların dahil edilerek yeniden üretildiği eserler, popüler kültür ve tüketim kültürü etkisiyle sanatsal özgünlükten uzaklaşıp *kitsch* bir yapıya bürünebilmektedir.

Sanatın bu dönüşümü, özellikle tüketim toplumunun dinamikleriyle birleştiğinde, estetik ve eleştirel değerlerin giderek metalaştığı bir süreci beraberinde getirmektedir. Bu durum, sanat eserlerinin anlam ve işlevlerinin yeniden sorgulanmasını zorunlu kılarken, aynı zamanda popüler kültür ve tüketim kültürünün sanat üzerindeki etkilerini

daha detaylı bir biçimde inceleme gerekliliğini ortaya koymaktadır.

1.1. Popüler Kültür ve Tüketim Kültürünün Günümüz Sanatına Etkileri

Popüler kültür, modern toplumlarda geniş kitlelerin benimsediği, tükettiği ve dönüştürdüğü kültürel ürünleri ve uygulamaları kapsar. Tarihsel olarak, kitle kültürünün ortaya çıkışıyla birlikte gelişen popüler kültür, tüketim toplumu ile sıkı bir ilişki içindedir. Popüler kültürün temelinde geniş halk kitlelerine hitap eden ve genellikle medya aracılığıyla yayılan ürünler yer alır (Storey, 2018). Gündelik hayatın içinde sürekli olarak yeniden üretilen bu kültürel ürünler, hızla tüketilir ve dönemin sosyal, politik, ekonomik koşullarına göre şekillenir. Bu bağlamda, popüler kültür bir yandan bireylerin kimliklerini inşa etmelerine katkıda bulunurken, diğer yandan da egemen kültürel yapılar tarafından şekillendirilen bir araç olarak kullanılmaktadır (Fiske, 2010). Frankfurt Okulu düşünürleri Theodor W. Adorno ve Max Horkheimer, “kültür endüstrisi” kavramıyla popüler kültürün standartlaştırılmış ve ticarileştirilmiş yapısına dikkat çekmektedir (Adorno ve Horkheimer, 2014). Onlara göre, kültür endüstrisi, kitleleri pasif tüketicilere dönüştürerek eleştirel düşünceyi ve bireyselliği bastırmaktadır. Bu perspektiften bakıldığında, popüler kültür ürünleri, tüketim kültürünün bir parçası olarak, kapitalist sistemin ideolojisini pekiştiren araçlar haline gelmektedir. Sanat eserleri bağlamında değerlendirildiğinde ise eserin biricikliğini ortadan kaldırarak; onu metalaştırabilmektedir.

Popüler kültür, özellikle küreselleşme ile birlikte geniş çapta bir tüketim kültürünü doğurmuştur. Tüketim kültürü, bireylerin kimliklerini tüketim yoluyla ifade ettikleri bir yapıyı tanımlar ve bu kültür, modern kapitalist toplumların en belirgin özelliklerinden biridir. Bu bağlamda, tüketim kültürü, bireyleri sadece birer tüketicisi olarak görmekle kalmaz, aynı zamanda kültürel üretim süreçlerini de tüketim odaklı hale getirir (Featherstone, 2007). Baudrillard’ın (2017) simülasyon kavramı bu çerçevede ele alınabilir. Baudrillard, tüketim kültürünün, gerçeklik ile imaj arasında bir kayma yarattığını ve bu sürecin sanat üzerinde de derin etkiler bıraktığını belirtir. Günümüz sanatında bu durum, sanatsal üretimin bir meta olarak ele alındığı bir düzene dönüşmüştür. Benjamin ise eserin otantik değerinin ve benzersizliğinin üretim tekniklerindeki teknolojik gelişmeler sonucu yok olduğu; kitlelerin eserlere erişimi arttıkça sanatsal değerinin düşüşüne yönelik bir eleştiri getirmektedir (Benjamin, 2001).

Tüketim kültürünün sanata yansımaları, sanat eserlerinin birer ticari metaya indirgenmesi olarak yorumlanabilir. Bu dönemde sanat eserleri, tıpkı diğer tüketim ürünleri gibi seri üretime konu olabilir hale gelmiş, bu süreçte özgünlük kavramı da tartışmaya açılmıştır (Bourdieu, 2018). Özellikle popüler kültür ikonlarının sanat eserlerine konu edilmesi, sanatın kitleler tarafından daha kolay erişilebilir ve anlaşılabilir hale getirilmesine

olanak tanımıştır. Tüketim kültürü, özellikle 1960'lı yıllarda Pop Sanat adı altında üretilen sanat yapıtlarıyla yorumlanmıştır. Pop Sanatın önemli isimlerinden Andy Warhol'un ünlü Campbell çorba tenekeleri çalışması gibi örnekler tüketim kültürünün popüler kültürle iç içe geçtiğinin örneklerinden sayılabilir (Dede, 2015: 24).

Popüler kültür ve tüketim kültürü, aynı zamanda sanatın içeriksel boyutunda da etkilerini göstermektedir. Sanatçılar, popüler kültür unsurlarını eserlerine dahil ederek hem bu kültürü eleştirir hem de ondan beslenirler. Brassett'e (2009: 230-231) göre ise, Banksy'nin sokak sanatı, kapitalizmin ve tüketim kültürünün sert eleştirilerini içerirken, aynı zamanda popüler kültürün bir parçası haline gelmiştir. Banksy'nin eserleri, anti-kapitalist bir dile sahip olmakla birlikte popüler kültür içerisinde de yer alabilmektedirler. Bu durum, popüler kültür ve sanat arasındaki ilişkiadaki paradoksları gözler önüne sermektedir.

Sanatın tüketim kültürü bağlamındaki dönüşümü, dijitalleşme ile birlikte daha da hız kazanmıştır. Dijital platformlar, sanatın üretim ve tüketim süreçlerini radikal bir şekilde değiştirmiştir. Sanatçılar artık eserlerini sosyal medya platformlarında sergileyebilir ve geniş kitlelere ulaştırabilir hale gelmiştir. Bu süreçte sanatın fiziksel varlığı önemini yitirmeye başlamış, dijital sanat eserleri yeni bir sanat biçimi olarak ortaya çıkmıştır. Non-fungible token (NFT) gibi yeni teknolojiler, sanat eserlerinin dijital ortamda sahiplenilmesini ve ticaretini mümkün kılmıştır (McHugh, 2020). Bu durum, sanatın metalaşma sürecinde yeni bir evreyi temsil etmektedir.

"Resimde yapısal bütünlük, imgenin güçlü olmasını sağlar" (Berger, 2017: 13). Ancak, bir sanat eserinin gücünün yalnızca yapısal bütünlüğün korunmasıyla sağlanması yeterli değildir. Bir sanat eserini "sanat eseri" olarak konumlandıran, onun biricikliği ve özgünlüğüdür. Bu unsurların eksik olduğu durumlarda, postmodernizmin getirdiği dezavantajlardan biri olan yüzeysel bakış açısı ve kolaycılık gibi yaklaşımlar devreye girer. Bu süreç, sanat eserlerinin derinlikten yoksun, sığ anlamlar taşımasına ve *kitsch* olarak nitelendirilen eserlerle karşılaşmamıza neden olabilir.

Günümüzde sanat eserlerinin kolay üretim amacıyla pazarlama nesnesi haline dönüşmesi sorununun sonucunda eserlerin *kitsch* olarak karşımıza çıkması durumu ile karşılaşmaktadır ve Şahin'in (2016: 3) değerlendirmesi de bu anlamda dikkat çekici görülmektedir:

19. yüzyılda belirmeye başlayan modernizm ve sanatı ticari bir meta kültürüne dönüştürme çabaları, kapitalist kültürün bir sonucu olarak popüler kültürü ortaya çıkarmış; böylece halkın genelinin sahip olduğu estetik beğeni düzeyi sanat eserlerinin üretilmesi veya ortaya sanat niteliği olmayan ürünlerin çıkmasına neden olmuştur. Endüstrileşmenin getirmiş olduğu heyecanlı makineleşme dürtüsü yüksek kültür nesnesi olan sanat eserlerini ucuz yollarla yapılmış taklitlere dönüştürmüş ve bir pazarlama nesnesi haline getirmiştir.

Literatürde *kitsch* kavramına dair çeşitli betimlemeler bulunmaktadır. Kahraman (2015: 67), kitsch terimini sanatsal kaygı gütmekten üretilmiş popüler ürünler olarak tanımlamaktadır. Yardımcı (2001: 235) ise *kitsch*'i, gerçek sanattan duyulan hayranlığın daha abartılı ve albenili bir şekilde yansıtıldığı ürünler olarak nitelendirirken, bazılarını göre çağın yorumuna uzak, içeriksiz ve özenti ürünler olarak değerlendirilmekte; kimilerine göre ise zevkli ürünler olarak kabul edilmektedir. Can (2017: 249) ise *kitsch*'in özündeki duygusallığın izleyiciye doğrudan iletilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu duygusallığı yaratan öğelerin, bireysel tercihlere değil, evrensel olarak kabul gören değerler ve normlara dayanması gerektiğini belirtmektedir.

Öte yandan *kitsch*'leşmenin zeminini hazırlayan unsurların başında gelen popüler kültür ve tüketim kültürü, anakronizm ve temellük kavramlarıyla ayrılmaz bir bağ içerisinde dir. Bu kavramlarla günümüzde yeniden yorumlanarak üretilen ve popüler kültür içinde konumlanan eserlerde belirgin bir şekilde karşılaşılmaktadır.

1.2. Sanat ve Popüler Kültürün Kesişiminde: Temellük ve Anakronizm

Anakronizm ve temellük, sanatsal yaratıcılığın popüler kültür ve tüketim dinamikleriyle nasıl etkileşime girdiğini açıklamada önemli araçlardır. Popüler kültür, geniş kitleler tarafından benimsenen ve hızla tüketilen kültürel ürünleri ifade eder. Bu kültürel ortamda sanatçılar sıklıkla temellük ve anakronizm gibi kavramları eserlerinde uygulayarak mevcut eserleri yeniden yorumlar veya farklı bağlamlarda sunarlar.

Anakronizm, geçmişe ait bir öğenin günümüz bağlamında kullanılması veya o öğeyi zamanın dışına taşıyarak yeniden yorumlama süreci olarak tanımlanır. Bu kavram, tarihsel bağlamı aşma yetisiyle, farklı dönemlerden unsurları bir araya getirerek sanatsal yaratıcılığa ve eleştirel düşünceye katkıda bulunur. Özellikle post modern sanatta, anakronizm, tarihsel süreklilik algısını kırarak izleyiciyi zamansal çelişkilerle karşı karşıya bırakır ve geçmişle günümüz arasında yeni anlam katmanları oluşturur (Koç ve Geçen, 2021: 116).

Temellük ise mevcut bir sanat eserini referans alarak ya da ondan ilham alarak yeni bir sanat eseri yaratma süreci olarak tanımlanmaktadır. Bir sanatçı, bir eserden bir parça ya da bütünü kopyaladığında, kendi değerlerini ve bakış açısını da bu sürece katarak ortaya bambaşka bir eser çıkarır. Bu süreçte sanatçılar, orijinal eserin belirli unsurlarını ödünç almakta, yeniden yorumlamakta veya farklı bir bağlama taşımaktadır. Temellük, çoğu zaman eserin anlamını yeniden yapılandırmakta ya da eleştirmekte ve bu nedenle hem özgünlük hem de sahiplik kavramlarını sorgulamaktadır. Post modern sanatın eklektik doğasıyla özdeşleşen temellük, sanatçıların geçmişteki sanatsal formları günümüz kültürel ve kavramsal bağlamına entegre ederek yeni anlatılar oluşturmalarını mümkün

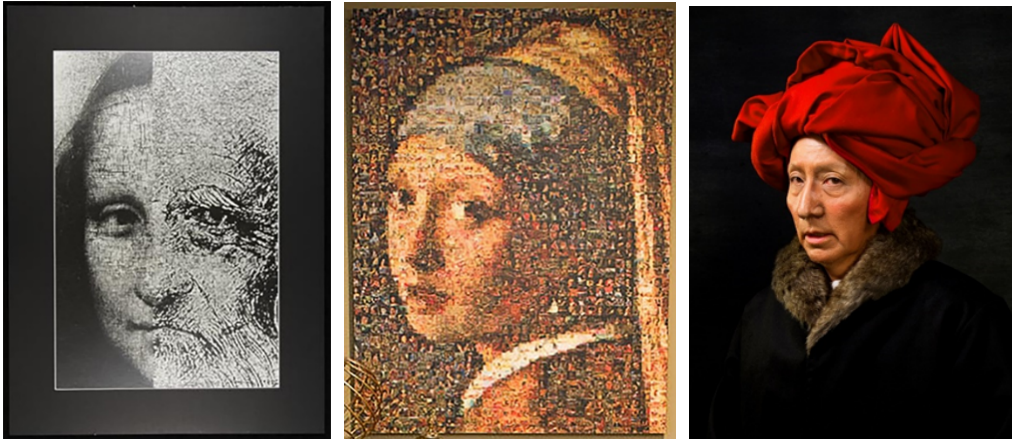
kılmaktadır (Koca ve Selvi, 2017: 32-33; Şahin Çeken, 2022: 2661). Bu yöntemler, popüler kültürün dinamikleriyle etkileşimde bulunarak hem eleştirel bir perspektif sunmakta hem de tüketim kültürünün bir parçası haline gelmektedir.

Popüler kültür, kitle iletişim araçları ve özellikle sosyal medya platformları aracılığıyla hızla yayılmaktadır. Bu platformlar, temellük ve anakronizm gibi sanatsal yöntemlerin geniş kitlelere ulaşmasını sağlamaktadır. Örneğin, sosyal medyada paylaşılan bir *meme*, klasik bir sanat eserinin popüler bir kültürel referansla birleştirilmesi sonucunda oluşturulduğunda bir yandan eğlence amacı taşıırken, diğer yandan kültürel eleştirinin bir aracı olarak da değerlendirilebilir. Ayrıca popüler kültür ürünleri, tüketim toplumunun bir parçası olarak sürekli yenilenmekte ve yeniden üretilmektedir. Bu bağlamda temellük ve anakronizm kavramları günümüzde sıklıkla eserlerde uygulanmakta; geçmiş ile günümüz arasındaki ilişkiyi vurgulayarak güncel sanat pratiklerinde ve popüler kültür temsillerinde belirgin bir rol oynamaktadır (Demir ve Koç, 2024: 351). Diğer bir ifadeyle popüler kültür ile temellük ve anakronizm kavramları arasında karşılıklı bir etkileşim söz konusu olmaktadır. Bu kavramlar, popüler kültürün üretim ve tüketim süreçlerinde önemli bir rol oynamakta ve kültürel ürünlerin anlamını zenginleştirmektedir. Aynı zamanda popüler kültür doğası gereği, temellük ve anakronizm gibi kavramların kullanımını teşvik etmekte ve sanatçılara yeni ifade biçimleri sunmaktadır (Çakıroğlu, 2021: 493).

Sonuç olarak, popüler kültür ve tüketim kültürünün günümüz sanatına etkileri üzerine tartışmalar, sanatın hem üretim hem de anlam boyutunda önemli dönüşümleri beraberinde getirmiştir. Bu etkiler, kimi zaman eleştirel bir yaklaşımın zeminini oluştururken, kimi zaman da sanatın ticarileşme sürecine hizmet eden unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Sanat eserlerinin özgünlük ve biriciklik gibi estetik değerlerini kaybederek popüler kültür imgeleriyle harmanlanması, günümüz sanatının çok katmanlı bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir. Ancak bu durum, sanatın işlevselliği ve toplumsal eleştiri gücünü nasıl koruyabileceği sorusunu da beraberinde getirmektedir. Sanatçılar, popüler kültür öğelerini eserlerinde kullanarak yalnızca bir temsil sunmakla kalmaz; aynı zamanda bu unsurlar aracılığıyla toplumsal yapıları, tüketim alışkanlıklarını ve estetik anlayışları sorgulayan yeni anlam katmanları yaratabilir (Cengiz, 2010: 11). Bu bağlamda sanat eserlerinin popüler kültürün etkisiyle nasıl dönüştüğünü daha somut örneklerle ele almak sanatın güncel dinamiklerini daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır.

Görsel 1’de görülen üç eser, temellük ve anakronizm kavramları çerçevesinde, klasik sanatın popüler kültür ve tüketim kültürü bağlamında nasıl yeniden yorumlandığını anlamak için dikkate değer örnekler sunmaktadır. Lillian F. Schwartz’ın Mona-Leo adlı çalışması, Leonardo da Vinci’nin (1452-1519) Mona Lisa’sı ile oto portresi arasındaki yapısal

benzerlikleri dijital araçlar yardımıyla inceleyerek, temellük pratiğini hem estetik hem de eleştirel bir bağlamda ele almaktadır (The Henry Ford, 2021). Bu eser, geçmişin ve bugünün sınırlarını bulanıklaştırarak izleyiciyi tarihsel bir diyalog içine çeker. Schwartz'ın yaklaşımı, yalnızca ikonografik unsurları dönüştürmekle kalmaz, aynı zamanda sanat eserinin kimlik, zaman ve mekân algısına yönelik eleştirel bir sorgulamayı da beraberinde getirir. Mona Lisa'nın, Batı sanat tarihinin en tanınmış ikonlarından biri olmasının ötesinde, günümüz tüketim kültürünün de bir parçası haline geldiği düşünüldüğünde, "Mona-Leo" çalışması sanat eserinin estetik ve ticari değerlerini yeniden değerlendirme fırsatı sunar. Böylelikle eser hem sanat tarihine hem de modern tüketim alışkanlıklarına dair eleştirel bir söylem oluşturur (Ünalın, 2022: 32).

a)

b)

c)

Görsel 1. a) Lillian F. Schwartz "Mona-Leo" (The Henry Ford Collection, 2021), b) Robert Silvers, "İnci Küpeli Kız" (Photomosaics, 2018), c) Morimura Yasumasa, "Kırmızı Türbanlı Van Eyck" (Ocula, t.y.).

Robert Silvers'in *Photomosaic / Foto-Mozaik* tekniğiyle ürettiği eser, klasik sanatın dijital araçlarla nasıl dönüştürüldüğüne dair güçlü bir örnek teşkil eder (Kang ve Seo, 2014: 149661). Silvers, Johannes Vermeer'in (1632-1675) İnci Küpeli Kız adlı ikonik eserini, binlerce küçük popüler kültür imgesinden oluşan bir dijital mozaik aracılığıyla yeniden yapılandırır. Bu yaklaşım, temellük kavramını bireysel parçaların bir araya gelerek kolektif bir estetik oluşturduğu bir yapı olarak sunar. Aynı zamanda, popüler imgelerden oluşan bu mozaik, tüketim kültürünün sanat üzerindeki etkisini açıkça görünür kılar. Anakronizm bağlamında ise Silvers'in çalışması geleneksel sanat eserini modern dijital tekniklerle yeniden kurgulayarak farklı zaman dilimlerini bir arada sunar. Bu uygulama, sanat tarihini ve modern medya araçlarını bir araya getirerek sanatın çağdaş bağlamda nasıl yeniden anlamlandırıldığını gözler önüne sermektedir. Bunun yanı sıra, İnci Küpeli Kız gibi ikonik bir eserin, popüler kültürün parçası haline gelmesi, sanat ve tüketim

arasındaki ilişkinin eleştirel bir şekilde yeniden düşünülmesine olanak sağlar (Çakır, 2018: 94).

Son olarak, Jan van Eyck'in (1395-1441) Bir Adamın Portresi eserine yapılan modern yorum, temellük ve anakronizmi bir arada ele alan bir çalışmadır. Klasik portre estetiğini modern figürlerle birleştiren bu eser, geçmiş ve günümüz unsurlarını bir araya getirerek izleyiciyi tarihsel bağlamdan koparır. Orta Çağ'a özgü portre geleneğinin modern bir yorumla yeniden işlenmesi, izleyicide hem nostaljik hem de ironik bir etki yaratır. Bu tür bir yaklaşım, popüler kültürün sanat üzerindeki etkisini ele alırken, aynı zamanda klasik sanatın modern kültürle nasıl ilişkilendirilebileceğini sorgular (Akkuş Gündüz, 2021: 1437). Eserin çeşitli yönlerden okunmaya açık bir yapıya sahip olmasıyla, sanatın ticarileşmesi ve popülerleşmesi bağlamında eleştirel bir bakış açısı sunduğu söylenebilir (Oğuz, 2017: 3465). Dijital platformlarda geniş bir kitleye ulaşma potansiyeli, bu tür çalışmaların yalnızca estetik bir yorum değil, aynı zamanda yeniden pazarlanabilir bir meta haline geldiğini de göstermektedir.

Bu üç eser klasik sanatın tarihsel, kültürel ve estetik unsurlarını, çağdaş bağlamda yeniden yorumlayarak sanat ve tüketim kültürü arasındaki ilişkiyi keşfetme imkânı sunmaktadır. Birlikte ele alındıklarında, temellük ve anakronizm kavramlarının sanat eserlerini dönüştürme potansiyelini ortaya koyar. Ayrıca bu çalışmalar, sanatın toplumsal anlamlarının nasıl yeniden yapılandırıldığını ve modern tüketim alışkanlıklarının sanat üzerindeki etkilerini eleştirel bir şekilde değerlendirme fırsatı tanır. Böylelikle sanatın hem tarihsel bir miras hem de çağdaş bir eleştiri aracı olarak işlev görme kapasitesini gözler önüne serer.

1.3. Yaratıcı Müdahaleler: Dave Pollot

Amerikalı sanatçı Dave Pollot, popüler kültür referanslarını klasik sanat eserleriyle harmanlayan ve kendine özgü bir üslup geliştiren bir sanatçıdır. 1980'lerin sonlarında ve 1990'larda şekillenen postmodern sanat anlayışının etkilerini taşıyan Pollot, kariyerine mühendislik alanında başlamış ancak 2010'lu yıllarda tam zamanlı bir sanatçı olarak tanınmıştır. Pollot'un eserleri, klasik sanat yapıtlarına yaptığı yaratıcı müdahalelerle popüler kültürün sanatsal ve eleştirel bir temsilcisi olarak değerlendirilmektedir (The Gallerist, 2018). Özellikle 21. yüzyılda dijitalleşmenin hız kazandığı ve tüketim kültürünün etkisinin arttığı bir dönemde üreten Pollot, bu dönüşümlerin sanat üzerindeki etkilerini görünür kılmaktadır.

Pollot, eserlerinin üretim sürecinde eski bir esere yeni bir anlam kazandırmayı amaçladığını ifade etmektedir (Plastik Magazine, 2020). Sanatçının klasik sanat yapıtlarına yaptığı müdahaleler, onun yaratıcı bir sanatçı mı yoksa tüketime hizmet eden bir üretici

mi olduğu sorusunu gündeme getirmiştir. İlk başlarda tuval üzerindeki görüntülere yağlı boya uygulamalarıyla başlayan Pollot, daha sonra dijital müdahaleleri de benimseyerek eserlerini çağın gerekliliklerine uygun hale getirdiğini belirtmiştir. Ancak bu müdahaleler, anakronizm ve temellük etme kavramları bağlamında değerlendirilmeye açıktır. Pollot'un eserleri, klasik sanat yapıtlarını güncel popüler kültür referanslarıyla harmanlayarak anakronistik bir yaklaşıma örnek oluşturmaktadır. Bu bağlamda, sanat eserlerinin geçmişin anlamlarını günümüze taşıırken aynı zamanda bu anlamları dönüşüme uğrattığı ve sanatın orijinal bağlamından uzaklaştığı söylenebilir. Temellük kavramı çerçevesinde değerlendirildiğinde ise Pollot'un klasik sanat eserlerini referans alarak bu eserlerin anlamlarını yeniden inşa ettiği ve popüler kültür öğeleriyle harmanlayarak onları çağdaş bağlamlara taşıdığını söylemek mümkündür.

Pollot, eserlerinde kültürel ve sanatsal öğelerin bir araya getirilmesiyle ortaya çıkan anlam katmanlarına odaklanan bir yaklaşım benimsemektedir (Banks, 2024). Örneğin, Görsel 2'deki çalışmasında sanat tarihinden aşına olunan kırdı eğlenen yöresel halk figürlerine, popüler kültürde öne çıkan ve sinema dünyasından tanınan kurgusal karakter Deadpool'u ekleyerek eserin anlamını dönüştürmüştür. Sanatçı, genellikle popüler filmlerden ve video oyunlarından referans aldığı karakterleri klasik sanat yapıtlarına ekleyerek yeni bir yaratım ortaya koyduğunu dile getirmiştir (Pollot, t.y.).

Görsel 2. Dave Pollot, "Dubstep'in Doğuşu", (t.y.), Kanvas üzeri dijital baskı, 74,7 x 101,6 cm, Çevrimiçi (Dave Pollot, t.y.).

Pollot, eserlerinin sadece sığ bir anlam taşımadığını, aksine kişisel deneyimleri sonucu ortaya çıkan soruları araştırdığını belirtmektedir. Kullandığı kültürel simgeler ve popüler kültür öğeleriyle ilgili olarak, bu unsurların bireyler tarafından sahiplenilemeyeceğini

ve popüler kültürün kendisinin bağımsız bir dil haline geldiğini vurgulamaktadır. Pollot, bu dili doğru kullandığını ifade ederken, popüler kültür öğelerinin orijinal eserlerin terk edilmiş anlamlarını günümüze entegre ederek kültürel mülkiyet çizgilerini bulanıklaştırdığını ve hatta unutturduğunu savunmaktadır. Sanatçının bu yaklaşımı, sanatı yeniden tasarlama fikrini beraberinde getirmektedir. Pollot, bu süreci “modern nostalji” veya “klasik pop sanat” olarak adlandırmakta ve bu yaklaşımla bir zamanlar *kitsch* olarak değerlendirilen sanat eserlerine duyulan arzuyu büyük ölçüde değiştirdiğini ifade etmektedir. Popüler kültürün bireyler arasında bir köprü kurma potansiyeline sahip olduğunu belirten Pollot, bu dili konuşan bireylere yeni bir şey sunmayı hedeflediğini dile getirmektedir. Sanatçının bu perspektifi hem bireysel hem de toplumsal bağlamda sanatı yeniden düşünmeyi mümkün kılmaktadır (Pollot, t.y.; Banks, 2024).

Dave Pollot’un sanatını diğer sanatçılardan ayıran temel unsur, klasik sanat eserlerini popüler kültür unsurlarıyla mizahi bir bağlamda yeniden yorumlamasıdır. Pollot’un eserlerinde izleyiciyle kurduğu samimi bağ, eserlerinin geniş kitleler tarafından anlaşılabilir ve eğlenceli bir şekilde algılanmasını sağlar. Bu bağlamda Pollot, popüler kültür ikonlarını klasik sanatın içine yerleştirerek eserlere hem ironik hem de çağdaş bir anlam katmaktadır (Banks, 2024). Bu yaklaşımı, Lillian F. Schwartz, Robert Silvers ve Morimura Yasumasa gibi sanatçıların yaklaşımlarından belirgin bir şekilde farklılaşır.

Bu çalışmanın amacı, popüler kültür ve tüketim kültürünün sanat eserleri üzerindeki etkilerini inceleyerek, bu etkilerin sanatsal yaratıcılık, biçimsel özellikler ve toplumsal anlam üzerindeki rolünü anlamaktır. Araştırma, Dave Pollot’un üç eseri Terry Barrett’in sanat eleştirisi yaklaşımlarıyla analiz ederek, popüler kültür ve sanat arasındaki dinamik ilişkiye dair eleştirel bir bakış sunmayı hedeflemektedir.

2. YÖNTEM

Bu çalışmada, çalışmanın amacı doğrultusunda sanat kavramı, sanatın amacı, popüler kültür, tüketim kültürü ve bu olguların günümüz sanatına yansımaları ele alınmıştır. İlgili kavramlara kısa bir giriş yapılmış ve çalışmanın temel hedefi, geleneksel sanat yapıtlarının popüler kültür imgeleriyle yeniden üretilmesi sonucunda ortaya çıkan görsellerin betimlenmesi, yorumlanması ve bu bağlamda sanatsal değerlerinin tartışılması olarak belirlenmiştir. Çalışmada üç alan uzmanı tarafından incelemeye uygun bulunan eserler, Dave Pollot’un klasik sanat anlayışını popüler kültür temalarıyla harmanladığı ve dijital platformlarda popüler hale getirilmiş üç yeniden yorumlama çalışmasından amaçlı örneklem yöntemiyle seçilmiştir. Amaçlı örneklem, sınırlı kaynakların en etkin şekilde kullanılması amacıyla, bilgi bakımından zengin ve araştırma sorularına

doğrudan katkı sağlayabilecek vakaların/örneklerin belirlenmesi ve seçilmesi için nitel araştırmalarda yaygın olarak kullanılan bir tekniktir (Yağar ve Dökme, 2018: 4).

Sanatçı Dave Pollo'tun eserleri, derinlemesine inceleme imkânı sağladığı için Terry Barrett'in sanat eleştirisi yaklaşımı temel alınarak analiz edilmiştir. Barrett'in sanat eleştirisinde betimleme, yorumlama, yargılama ve kuram olmak üzere dört temel prensip bulunmaktadır. Ancak bu çalışmada, araştırmanın amacı ve kapsamı doğrultusunda yalnızca betimleme ve yorumlama prensipleri kullanılmıştır.

Betimleme, sanat eserinin görsel ve biçimsel özelliklerini tanımlamayı amaçlayan bir sözel analiz yöntemidir. Bu aşamada, eserin görünür nitelikleri belirlenerek, bu özelliklere dair bilgi toplanır ve değerlendirilir (Barrett, 2014: 89). Yorumlama ise, sanat eserinin taşıdığı anlamları açığa çıkarmaya yönelik kapsamlı bir inceleme sürecidir. Bu aşamada, eserin anlamı üzerinde düşünülerek çeşitli değerlendirmeler yapılır ve bu anlamların çağdaş bağlamdaki yansımaları incelenir (Barrett, 2014: 150). Çalışmanın odak noktası, eserlerin biçimsel ve anlamsal dönüşümünü analiz etmek olduğundan bu iki basamak araştırmanın hedefleriyle doğrudan uyumludur. Barrett'in diğer iki basamağı olan yargılama ve kuram, bu çalışmanın kapsamı dışında bırakılmıştır. Yargılama, genellikle eserlerin estetik değerine ilişkin kesin bir hüküm vermeyi gerektirirken, bu çalışmada estetik değer, sabit bir yargıdan ziyade eserlerin popüler kültür bağlamındaki dönüşümlerini anlamak amacıyla ele alınmıştır. Kuram ise eserleri teorik bir çerçevede ele almayı gerektirdiğinden bu araştırmanın odaklandığı spesifik eserlerin yeniden üretim süreçlerini inceleme kapsamının dışındadır. Bu nedenle, yalnızca betimleme ve yorumlama basamakları çalışmanın amacına uygun yöntemler olarak seçilmiştir. Ayrıca Dave Pollo'tun eserlerinin üretimini açıklamak için uygun kavramlar olan anakronizm ve temellük kavramlarına da bu eser analizi çerçevesinde değinilmiştir.

3. BULGULAR

Bu bölümde, popüler kültür ve tüketim kültürünün sanat üzerindeki etkilerini anlamak amacıyla Dave Pollo'tun "The First Anatomy Lesson / İlk Anatomi Dersi", "The Commission / Sipariş" ve "Wonderlust" adlı üç eseri analiz edilmiştir. Bu eserler, geleneksel sanat yöntemlerinin popüler kültür unsurlarıyla nasıl harmanlanabileceğini ve bu birleşimin sanat eserlerinin anlamını nasıl dönüştürdüğünü ortaya koymaktadır. Yapılan analizler her bir eser için öncelikle Barrett'in betimleme ve yorumlama yöntemiyle; ardından anakronizm ve temellük çerçevesinde, son olarak popüler kültür ve tüketim kültürünün sanat üzerindeki etkilerine eleştirel bir bakış açısıyla yorumlanarak yapılmıştır.

3.1. The First Anatomy Lesson / İlk Anatomi Dersi (T.y.)

İncelenen ilk çalışmanın orijinal hali bugün hemen herkes tarafından bilinen Rembrandt Harmenszoon van Rijn'ın (1606-1669) ünlü eseri The Anatomy Lesson of Dr. Nicolaes Tulp / Dr. Nicolaes Tulp'un Anatomi Dersi'dir. Eserde Dr. Tulp, gasp suçundan idam edilen, Aris Kindt olarak da bilinen Adriaan Adriaansz'ın kadavrası üzerinde çalışırken görülmektedir (Andrews, 2017: 28).

Günümüzde bir başyapıt olarak kabul edilen bu eserin, çeşitli müdahalelerle yeniden yorumlanan Görsel 3'te yer alan versiyonu incelendiğinde, ilk olarak eserin dijital bir kopyasıyla karşılaşılmaktadır. Yeni yorumda, orijinal tablodaki renk paletinden farklı olarak, daha sıcak tonlar tercih edilmiştir ve figürler, orijinal eserdeki konum ve ifadeleriyle yeniden oluşturulmuştur. Bu kez kadavra yerine, popüler kültürden tanıdık bir "Operasyon" kutu oyunu yerleştirilmiştir. Bu eklemeyle eser ironik ve esprili bir hâl almıştır. Doktor figürü hâlâ tıbbi bir inceleme yapıyormuş gibi görünürken, masada duran oyun tahtası ve cerrahın elindeki oyuncak parçalar izleyiciyi şaşırtan bir mizah unsuru yaratmaktadır. Figürlerin ciddi ifadeleri ile masadaki absürt öğeler arasındaki kontrast dikkat çekicidir. Aydınlatma, Rembrandt'ın barok tarzındaki özgün ışık oyunlarına sadık kalarak dramatik bir etki yaratmaktadır.

Görsel 3. Dave Pollot, "İlk Anatomi Dersi", (t.y.), Kanvas üzeri dijital baskı, 40,64 x 50,80 cm, Çevrimiçi (Pollot, t.y.)

Dijital baskı çalışmasında Pollot, orijinal eserin üzerine müdahale ederek Operasyon adlı kutu oyununu eklemiş ve eserin bir parodisini oluşturduğunu belirtmiştir. Sanatçı, klasik bir eseri mizahi bir şekilde yeniden yorumlayarak izleyiciyi hem gülümsetmekte

hem de düşünmeye sevk etmektedir. Eserin orijinalindeki anatomik ders, ciddiyet ve bilgi aktarımı amacı taşıırken, bu versiyonda oyuncak bir oyun tahtası ile yer değiştirilmiş ve olay bir eğlence unsuru hâline gelmiştir. Sanatçı, bu çalışmayı bir doktor veya cerraha hediye edilebilecek nitelikte esprili bir iş olarak tanımlamaktadır (Pollot, t.y.). Eserdeki kadavranın yerini bir kutu oyununun alması, orijinal eserdeki anatomik incelemenin ciddiyetini boşaltarak, sanki bir oyun oynanıyormuş gibi yeni bir anlam katmanına dönüşmüştür. Görselin bu şekilde değiştirilip sunulmasıyla aslında karmaşık ve ciddi bir işlem olan anatomi incelemesinin, oyun oynamak kadar basit bir etkinlik olarak sunulduğu, bu durumun da eserin anlamını önemli ölçüde değiştirdiği söylenebilir.

Öte yandan eser, temellük bağlamında güçlü bir örnek teşkil eder. Sanatçı, Rembrandt'ın ikonlaşmış eserini yeniden yorumlayarak popüler kültürün bir parçası olan “Operasyon” oyunu ile harmanlamıştır. Burada klasik bir sanat eserine yapılan yaratıcı müdahale, eserin özgünlüğüne bir göndermede bulunurken aynı zamanda onu tamamen farklı bir bağlama taşımaktadır. Bu hem orijinal eseri hem de oyunu tüketim kültürünün bir parçası hâline getirir.

Anakronizm, farklı dönemlere ait unsurların bir araya getirilmesiyle tanımlanır (Örgen, 2023: 179). Bu eserde, 17. yüzyılın tıbbi bir ders sahnesi, modern bir masa oyunu ile birleştirilmiştir. Geçmişe ait bir sahneye günümüz kültürel öğelerinin yerleştirilmesi, zaman algısını çarpıtarak tarihsel bağlamın sorgulanmasına neden olur. Bu durum, izleyiciyi “Bu sahne günümüzde yaşansaydı nasıl görünürdü?” gibi bir soruya yönlendirir.

Pollot'un “İlk Anatomi Dersi” çalışması, Rembrandt'ın klasik eserini popüler kültür ürünü olan “Operasyon” masa oyunuyla birleştirerek, eserin anlamını farklı bir bağlama taşımaktadır. Bu birleşim, sanat eleştirisinde sıkça tartışılan özgünlük ve derinlik gibi estetik değerlerin yüzeyselleştiği algısını uyandırmaktadır. Popüler kültür ikonlarının ortak unsurlarından biri ikonik figüre ilişkin görüntülerin ve imaların her yerde bulunmasıdır (Ünalın, 2022: 29). Bu eserde masa oyunu, popüler kültürün hızlı ve eğlenceli tüketim anlayışının bir simgesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Pollot, bu oyunu tıbbi bir ders sahnesine yerleştirerek iki olgu arasındaki absürt kontrastı izleyiciye sunar. Frankfurt Okulu'nun “kültür endüstrisi” kavramı üzerinden değerlendirildiğinde, masa oyununun bu bağlamda kullanımı sanatın ticarileşmesini ve kitle kültürüne indirgenmesini eleştirir (Şan ve Hira, 2007: 329). Oyunun, sanat eserine bir parodi unsuru olarak eklenmesi, sanatın ciddiyetinin ve eleştirel potansiyelinin kaybolduğu bir dünyaya gönderme yapar. Bu eser, popüler kültür ürünlerinin sanat eserlerini basitleştirme eğilimini gözler önüne sererken, aynı zamanda eğlence kültürünün ticarileştirilmiş doğasını sorgular.

3.2. The Commission / Sipariş (2018)

İncelenen ikinci çalışma, Johannes Vermeer'in 1666 yılında başlayıp 1668'de tamamladığı ve günümüzde Viyana'da sergilenen *The Art of Painting* / Resim Sanatı adlı ünlü eserine referans yapmaktadır. Orijinal tabloda bir ressam, izleyicisine sırtı dönük bir şekilde çalışmakta, karşısında ise bir model yer almaktadır.

Başyapıt niteliğindeki bu eserin yeniden yorumlanmış versiyonunu incelediğimizde, televizyon ekranlarından tanınan *The Muppet Show* adlı programın başkarakterleri Miss Piggy ve Kermit karşımıza çıkmaktadır. Eserdeki figürler, orijinal kompozisyonu bozmadan yerleştirilmiş, ancak kostümleri ve ifadeleriyle modern kültürün unsurlarıyla yeniden şekillendirilmiştir. Perde, ışık kullanımı ve sahne düzenlemesi, Vermeer'in orijinal eserindeki barok estetiği yansıtmaktadır. Eserin orijinalinde zarif ve naif bir genç kadın figürü yer alırken, Görsel 4'te görülen Pollot'un yorumladığı çalışmada Miss Piggy'nin bu rolü üstlendiğini görmekteyiz. Miss Piggy karakteri, tatlı ve sevimli bir imaja sahip olmakla birlikte, zaman zaman hırçınlaşabilen, ruh hali değişken bir yapıya sahip olmasıyla bilinir. Dolayısıyla, orijinal figürün naifliği ile karşılaştırıldığında Miss Piggy'nin bu özelliğinden uzak olduğu söylenebilir. Ayrıca, eserin orijinalinde bulunmayan bir diğer karakter ise Kermit'tir. Orijinal eserde var olmayan bir aşığı temsil eden Kermit, eserin bu yeni yorumlamasında sol alt köşede sakın ve belki de gizemli bir oturuşla resmedilmiştir. Miss Piggy, orijinal eserdeki figür gibi naif bir poz vermektedir; ancak burada önemli bir fark bulunmaktadır: Bu poz, aşığına yöneliktir. Bu durum, Miss Piggy'nin utangaçlığını değil, aksine cesaretini ortaya koymaktadır.

Görsel 4. Dave Pollot, “Sipariş”, (t.y.), Kanvas üzeri dijital baskı, 50,80 x 40,64 cm, Çevrimiçi (Jarusevičiūtė, 2018)

Sanatçı, bu ikonik tabloyu mizahi bir bağlama çekerek popüler kültür ikonlarını klasik sanatla birleştirmiştir. Orijinal eserin zarif ve ciddi atmosferi, Miss Piggy'nin abartılı mizacı ve Kermit'in sessiz varlığıyla bir kontrast oluşturmaktadır. Bu, sanat eserlerinin ciddiyetini sorgularken aynı zamanda onları daha geniş bir izleyici kitlesine erişilebilir hâle getirme amacını taşır. Figürlerin yerleştirilişi, sahneye absürt bir hava katarken, izleyiciyi nostaljik duygularla günümüz popüler kültürü arasındaki ilişkiyi düşünmeye iter.

Eser, temellük bağlamında klasik sanat ve popüler kültür öğelerinin birleşimini yansıtır. Pollot, Vermeer'in eserini Miss Piggy ve Kermit gibi popüler figürlerle yeniden yorumlayarak orijinal tablonun anlamını tamamen değiştirmiştir. Bu müdahaleler, orijinal sanat eserini bir anlamda günümüze taşıırken, popüler figürler aracılığıyla eserin ticari bir meta hâline gelmesine olanak tanımaktadır.

Bu eserde yine anakronizm, sanatta tarihsel olarak bir araya gelmesi mümkün olmayan kişilerin veya nesnelerin aynı kompozisyonda tasvir edilmesi olarak öne çıkmaktadır (Özgenç ve Güler, 2016: 87). Vermeer'in 17. yüzyıl atmosferi, Miss Piggy ve Kermit gibi modern popüler kültür karakterlerinin eklenmesiyle çağdaş bir yorum kazanmıştır. Bu zaman çarpıtması, klasik sanat eserinin zamansal bağlamını kırmış ve onu mizahi bir bağlama oturtmuştur.

Popüler kültürde ikonların etkisi medya aracılığıyla daha da güçlenmektedir (Tabak ve Kendirci, 2024: 266). Pollot'un, Vermeer'in Resim Sanatı eserine yaptığı bu müdahalede, Amerikan televizyon karakterleri olarak tanınan popüler kültür ikonları Miss Piggy ve Kermit'in kullanımı, sanat eserinin tüketim kültürü bağlamında yeniden ele alınmasını simgeler. Bu figürlerin televizyon dünyasında küresel birer marka hâline gelmesi, eserin anlamını derinleştirmek yerine yüzeyselleştirdiği söylenebilir. Figürlerin sahneye eklenmesi, popüler kültürün nostaljik ve eğlence odaklı doğasını sanatın eleştirel ve entelektüel yapısıyla birleştirir, ancak bu birleşim izleyiciyi bir çelişkiyle baş başa bırakır. Baudrillard'ın simülasyon kavramıyla ilişkilendirildiğinde bu çalışma, gerçek ve imaj arasındaki sınırların bulanıklaştığı bir dünyayı temsil eder (Cengiz, 2010: 9-10). Miss Piggy ve Kermit, sanat eserinde birer "simülakr" olarak kullanılmıştır; bu figürler artık kendi bağlamlarından koparılmış ve yalnızca birer tüketim nesnesine dönüşmüştür. Sanat eserinin içeriği, figürlerin mizahi etkisiyle ikinci planda kalır ve bu da sanatın anlamının, popüler kültür öğelerinin ticari baskısı altında dönüşümünü vurgular.

3.3. Wonderlust (T.y.)

İncelenen son eser, Görsel 6'da yer alan Johannes Vermeer'in ünlü yağlı boya çalışması The Milkmaid / Sütçü Kız'ın yeniden yorumlanmış versiyonudur. 1657 ile 1658 yılları

arasında tamamlandığı bilinen eser, Amsterdam'da sergilenmektedir. Vermeer'in baş eserlerinden biri olan eserde genç bir kadın figürü süt dökme eylemi sırasında resmedilmiştir. Figürün duruşu, sakinliği ve işine odaklanmış hâli, Vermeer'in detaylara verdiği önemi yansıtmaktadır.-

Vermeer'in günlük ve sıradan bir kompozisyon olarak nitelendirilebilecek seçimi, derinlemesine incelendiğinde günlük yaşamın sakinliği ve doğallığıyla izleyiciye sade bir estetik deneyim sunar. Eserin bu özelliği, toplumun yüzeysel değerlerine karşı durarak içsel bir anlam taşıyan figürlere vurgu yapmaktadır. Ancak, Pollot'un bu eserin yeniden yorumladığı ve Görsel 5'te yer alan versiyonunda, orijinaldeki Sütçü Kız figürü, popüler kültürün yaygınlaştırdığı ve sinema perdesinden bilinen parodi karakterlerden biri olan Wonder Woman olarak karşımıza çıkmaktadır. Pollot, bu çalışmasında Wonder Woman'ı süper kahraman kimliğiyle değil, kahramanlık görevinden izinli olduğu bir gün nasıl görünebileceğini hayal ederek resmetmiştir (Pollot, t.y.). Sanatçı, orijinal kompozisyona radikal bir müdahalede bulunmak yerine, figürün başına, kollarına ve mavi önlüğüne küçük eklemeler yaparak bu dönüşümü gerçekleştirmiştir.

Görsel 5. Dave Pollot, "Wonderlust", (t.y.), Kanvas üzeri dijital baskı, 50,80 x 35,56 cm, Çevrimiçi (Pollot, t.y.)

İlk bakışta eserin orijinalinden farklı olduğu hemen fark edilse de kompozisyonun temel yapısı bozulmadığından izleyici, eserdeki farkın ne olduğunu anlamak için daha uzun süre esere bakma ihtiyacı duymaktadır. Pollot'un bu stratejisi, izleyiciyi görsel bir keşfe davet ederken, aynı zamanda popüler kültürün ikonik figürlerinin sanat eserlerine entegrasyonunu sorgulatan bir yapı sunar. Ancak eserdeki bu müdahalenin getirdiği en büyük değişim, orijinal figürün zarif ve sakin yapısının yerine, güçlü, asi ve fiziksel olarak üstün bir tanrıça figürünün yerleştirilmiş olmasıdır.

Bu yeni figür, popüler kültürde güçlü kadın karakterlerin temsilcisi olarak görülen Wonder Woman'ın özelliklerini taşımakla birlikte, karakterin bu kullanım şekli orijinal eserin anlamını bozan ve figürün gücünü zayıflatan bir yorum olarak değerlendirilebilir. Çünkü bu çalışmada Wonder Woman, süper kahraman kimliğinden uzaklaşarak, izin gününde ev işi yapan, sakin ve uysal bir görünüme büründürülmüştür. Bu da karakterin temsil ettiği feminist duruşun ve gücün tam tersine, onu geleneksel ve edilgen bir role yerleştirmiştir. Sonuç olarak Pollot'un esere yaptığı bu müdahale, popüler kültürün ikonik figürlerinin gücünü azaltan ve onları daha sıradan bir bağlama sokan bir eleştiri olarak değerlendirilebilir.

Eser temellük bağlamında, klasik bir sanat eserine yapılan yaratıcı bir müdahaleyi temsil etmekte ve geçmiş dönemlere ait bir eseri modern unsurlarla birleştirme pratiği olarak anakronizm kullanmaktadır. Tarihsel bağlamın kasıtlı olarak çarpıtılmasıyla ortaya çıkan mizah ve eleştiri unsurları bu eserde de açıkça görülmektedir.

Bu eser, alanyazında da bahsedildiği gibi özellikle Baudrillard'ın tüketim toplumuna yönelik eleştirileriyle uyumlu bir biçimde, popüler figürlerin metalaşmasını ve bağlamsal anlam kaybını yansıtır. Wonder Woman gibi güçlü bir figürün, tüketim kültüründe yalnızca bir moda unsuru veya dekoratif bir öge olarak yeniden üretilmesi, popüler kültürün ikonik temsillerini yüzeyselleştirerek ticari metaya dönüştürdüğünü göstermektedir. Bu durum, figürün orijinal bağlamındaki anlamını kaybederek popüler kültür içinde yeniden tanımlanmasına neden olur. Eser, aynı zamanda Benjamin'in (2001) sanat eserinin otantik değerinin kaybına ilişkin eleştirilerini destekler niteliktedir. Figürün güçlü ve özgün anlamının, popüler kültürün ticari dinamikleri içerisinde bir marka kimliğine dönüşmesi, sanatın estetik derinliğini zayıflatırken tüketim kültürünün görselliğe dayalı yüzeyselliğini pekiştirir. Bu bağlamda, eserin yeniden yorumu, popüler kültürün sanat eserleri üzerindeki dönüştürücü etkisini ve tüketim toplumunun estetik algılar üzerindeki belirleyici rolünü açıkça ortaya koyar.

3. SONUÇ

Kültür, toplum içinde üretilen ve gelecek kuşaklara aktarılan gelenek, görenek, düşünce ve sanat değerlerinin toplamıdır. Ancak bu unsurlar, toplumsal ve teknolojik değişimlerin etkisiyle sürekli bir dönüşüm içindedir. Bu dönüşüm bağlamında, günümüz toplumunun temel dinamikleri arasından popüler kültür ve tüketim olgusu ön plana çıkmaktadır. Popüler kültür ve tüketim kültürünün sanat üzerindeki etkileri, sanat eserlerinin anlamını ve işlevini dönüştüren güçlü birer dinamik olarak ortaya çıkmaktadır. Bu çalışma, klasik sanat yapıtlarının popüler kültür öğeleriyle yeniden yorumlanmasının, eserlerin özgünlük ve estetik değerleri üzerine çeşitli tartışmalar doğurabileceğini göstermektedir. Dave Pollot'un çalışmaları, sanatın popüler kültür etkisiyle bir meta hâline gelme sürecine dair önemli bir örnek teşkil etmektedir. Özellikle dijital müdahalelerle gerçekleştirilen bu yeniden üretim süreci, sanat eserlerini geniş kitlelere ulaştırarak onları daha erişilebilir kılmakla birlikte, aynı zamanda yüzeyselleşme ve ticari bir ürün hâline gelme riskini de artırmaktadır.

Sanat ve popüler kültür arasındaki bu kesişim, estetik değerlerin yanı sıra, sanatın toplumsal eleştiri gücünü de etkilemektedir. Popüler kültür unsurlarının sanat eserlerine entegrasyonu, bir yandan sanatın geniş kitleler tarafından daha kolay algılanmasına olanak tanırken, diğer yandan sanat eserinin tarihsel bağlamından kopmasına ve ticarileşmesine yol açmaktadır. Bu bağlamda, sanatın sadece eğlence ya da ticari bir ürün olarak değil, aynı zamanda eleştirel düşünciyi teşvik eden bir araç olarak değerlendirilmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Çalışma bulguları, popüler kültür etkisi altında yeniden yorumlanan sanat eserlerinin izleyicilerde nostaljik bir bağ kurma potansiyeline sahip olduğunu, ancak bu sürecin aynı zamanda eserin sanatsal derinliğini zayıflatarak *kitsch* olarak nitelendirilebilecek yüzeysel bir anlam taşımasına neden olabileceğini göstermektedir. Bu durum, popüler kültürün sanat eserlerine erişimi artırırken, aynı zamanda eserlerin içeriksel anlamını yüzeyselleştirebileceği bir paradoks yaratmaktadır. Geçmiş ve günümüz arasında kurulan bu bağ, izleyicilere tanıdık bir estetik sunarken, eleştirel derinliğin yerini daha kolay algılanabilir ve tüketilebilir imgelerin almasına yol açabilmektedir. Pollot'un eserlerinde görülen anakronizm ve temellük yaklaşımları, geçmişin anlamlarının günümüz bağlamına taşınmasını sağlamakta, ancak bu süreç aynı zamanda izleyiciyi karmaşık bir eleştirel sorgulama yerine kolay tüketilebilir bir deneyime yönlendirmektedir.

Sonuç olarak, popüler kültürün etkisiyle dönüşen sanat anlayışında, sanat eserlerinin estetik ve eleştirel derinliklerini koruyacak bir yaklaşım benimsenmesi gereklidir. Sanatçılar, eserlerinde popüler kültür unsurlarını ele alırken, bu unsurları yalnızca yüzeysel

bir biçimde değil, toplumsal ve kültürel bağlamlarıyla birlikte eleştirel bir perspektifle değerlendirmelidir. Ayrıca, sanatın dijitalleşen dünyada daha geniş kitlelere ulaşmasını sağlarken, estetik değerlerin ve sanatsal özgünlüğün korunmasına yönelik çabaların benimsenmesi gereklidir.

KAYNAKLAR

- Adorno, T. W. ve Horkheimer M. (2014). Aydınlanmanın diyalektiği. N. Ülner ve E. Öztarhan Karadoğan (Çev.). Kabalcı Yayıncılık.
- Akkuş Gündüz, Y. (2021). Postmodern sanatta bir üretim biçimi olarak “kendine mal etme”: Yasumasa Morimura örneği. *İdil Sanat ve Dil Dergisi*, 10(86), 1435-1445. doi: 10.7816/idil-10-86-02
- Andrews, J. (2017). İşte Rembrandt. C. Ömürsuyu Seyis (Çev.), Hep Kitap Yayınevi.
- Artitled Contemporary (2018). Robert Silvers, Biography. 03 Ocak 2025 tarihinde <https://www.artitledcontemporary.com/artists/robert-silvers/> adresinden erişilmiştir.
- Banks, B. (2024, 4 Ocak). Blending past and present Dave Pollot’s artistic alchemy. <https://tr.sprayedpaint.com/blogs/articles/blending-past-and-present-dave-pollot-s-artistic-alchemy>
- Barrett, T. (2014). Sanatı eleştirmek günceli anlamak. G. Metin (Çev.). Hayalperest Yayınevi.
- Batı, U. (2010). Reklamcılıkta retorik bir unsur olarak kadın bedeni temsilleri, *Kültür ve İletişim Dergisi*, 13(1), 103-133.
- Baudrillard, J. (2017). Simülakrlar ve simülasyon. O. Adanır (Çev.). Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- Bayrak, B. (2013). Çağdaş sanatın ticarileşmesine küreselleşmenin etkileri, *Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 123-137.
- Benjamin, W. (2001). Pasajlar. A. Cemal (Çev.). Yapı Kredi Yayınları.
- Berger, J. (2017). Görme biçimleri., Y. Salman (Çev.). Metis Yayınları.
- Bourdieu, P. (2018). Sanatın kuralları: edebi alanın oluşumu ve yapısı. Alfa Yayınları.
- Brassett, J. (2009). British irony, global justice: a pragmatic reading of Chris Brown, Banksy and Ricky Gervais. *Review of International Studies*. 35(1), 219-245. doi:10.1017/S0260210509008390
- Can, G. (2017). Görsel sanatlarda avangard ve kiç olgusu, *The Journal of Academic Social Science Studies International Journal of Social Science*, 63, 243-254.
- Cengiz, E. (2010). Popüler kültür ve sanat. folklor/edebiyat, 16(64), 7-14.

- Çakır, E. M. (2018). Düünden bugüne sanatın, metanın estetikleşmesindeki rolü. İnönü Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (İNİF E-Dergi), 3(2), 89-106.
- Çakıroğlu, E. (2021). Postmodernizm sürecinde kendine mal etme: Lluis barba'nın yapıtlarının göstergelerarasılık bağlamında incelenmesi. The Turkish Online Journal of Design Art and Communication, 11(2), 490-504.
- Çalışkan, S. (2019). Jake ve Dinos Chapman'ın eserlerinde yeniden üretim ve Francisco Goya ilişkisi. Art-e Sanat Dergisi, 12(23), 142-156.
- Dave Pollot (t.y.). thegallerist.art. 12 Mart 2023 tarihinde <https://thegallerist.art/dave-pollot/> adresinden erişilmiştir.
- Dede, E. (2015). 1960 Sonrası tüketim kültürünün sanata yansımaları, Dokuz Eylül Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 3(4), 17-45.
- Demir, R. ve Koç, A. (2024). Teknik ve tema olarak yeniden üretilebilir; video artta temellük. İnsan Sanat Tasarım ve Mimarlık Araştırmaları Dergisi, 4(1), 345-369.
- Featherstone, M. (2007). Consumer culture and postmodernism. Sage.
- Fiske, J. (2010). Understanding popular culture. Routledge.
- Jaruševićiūtė, G. (2018, 2 Mart). This Guy Continues To Paint Pop-Culture Characters Into Old Thrift-Store Paintings (New Pics). Boredpanda. 5 Nisan 2023 tarihinde <https://www.boredpanda.com/pop-culture-characters-parody-thrift-store-paintings-dave-pollot/> adresinden erişilmiştir.
- Kahraman, M. E. (2015). Popüler kültürün sanat ve tasarım ürünlerini kitschleştirilmesi, The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication, 5(4), 66-74.
- Kang, D. ve Seo, S. (2014). An artistic photographic collage on a mobile device. Multimedia Tools and Applications, 75(22), 14959–14970. doi:10.1007/s11042-014-2316-4
- Koca, B., ve Selvi, Y. (2017). Modernizm ve postmodernizm sürecinde bir alıntılama biçimi olarak temellük. Yedi: Sanat, Tasarım ve Bilim Dergisi, 18, 31-50.
- Koç, A. ve Geçen, F. (2021). Sanatta çoklu bakış ve tersten perspektif yöntemi ile çoğulculuk teması üzerine bir değerlendirme. Sanat ve Tasarım Dergisi, 11(3), 114-131.
- Mamur, N. (2012). Kitsch (Kiç) olgusunun sanat eğitiminde estetik beğeniler açısından sorgulanması. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 8(3), 70-79.
- McHugh, G. (2020). Digital art, NFTs, and the future of creativity, Art and Technology Journal, 12(3), 45-58.

- Nordika (t.y.). Vermeer The Milkmaid Afiş Poster. Nordika Fotoğraflar. nordikagallery.com. 9 Nisan 2023 tarihinde <https://www.nordikagallery.com/products/vermeer-the-milkmaid-afis-poster> adresinden erişilmiştir.
- Ocula (t.y.). Morimura Yasumasa self-portraits through art history (Van Eyck in a red turban). ShugoArts. 6 Ocak 2025 tarihinde <https://ocula.com/art-galleries/shugo-arts/artworks/yasumasa-morimura/self-portraits-through-art-history-van-eyck-i/> adresinden erişilmiştir.
- Oğuz, E. (2017). Temellükten postprodüksiyona: Yasumasa Morimura örneği. İdil Sanat ve Dil Dergisi, 6(39), 3455 – 3474. doi: 10.7816/idil-06-39-25
- Örgen, B. (2023, Eylül 6-9). Anakronizm'in günümüzde okutulan tarih ders kitaplarındaki izleri [Tam Metin]. ISHE 9. Uluslararası Tarih Eğitimi Sempozyumu, Sakarya, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, s. 178-192. https://historyeducation.org/wpcontent/uploads/2024/01/ISHE_23_Tam_Metin.pdf#page=169
- Öz Çelikbaş, E. (2019). Dışavurumcu sanat terapisi, Safran Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi, 2(1), 2-37.
- Özgenç, N. ve Güler, M. (2024). Rönesans dönemi dini konulu resimlerde anakronizm. The Journal Of Social Sciences, 9(9), 86-96.
- Photomosaics (2018). Girl with the Pearl Earring, Fine Art Prints, Gallery Information. 3 Ocak 2025 tarihinde <https://www.photomosaic.com/fine-art-prints/> adresinden erişilmiştir.
- Plastik Magazine (2020). Dave Pollot - Neo Renaissance. 4 Ocak 2025 tarihinde <https://www.plastikmagazine.com/interview/dave-pollot> adresinden erişilmiştir.
- Pollot, D. (t.y.) Wonderlust. Pinterest. 15 Nisan 2023 tarihinde <https://tr.pinterest.com/pin/387239267939646288/> adresinden erişilmiştir.
- Pollot, D. (t.y.) The First Anatomy Lesson. Dave Pollot. 28 Mart 2023 tarihinde <https://www.davepollot.com/product-page/the-first-anatomy-lesson-print-by-dave-pollot> adresinden erişilmiştir.
- Pollot, D. (t.y.). From the Artist. Dave Pollot. 5 Mart 2023 tarihinde <https://www.davepollot.com/about/> adersinden erişilmiştir.
- Pollot, D. (t.y.). The Commission. Dave Pollot. 6 Nisan 2023 tarihinde https://www.davepollot.com/product/the_commission/ adresinden erişilmiştir.

- Pollot, D. (t.y.). The First Anatomy Lesson. Dave Pollot. 28 Mart 2023 tarihinde <https://www.davepollot.com/product/the-first-anatomy-lesson/> adresinden erişilmiştir.
- Pollot, D. (t.y.). Wonderlust. Dave Pollot. 11 Nisan 2023 tarihinde <https://www.davepollot.com/product/wonderlust> adresinden erişilmiştir.
- Resim Biterken (2014, 8 Ağustos). Johannes Vermeer'in "The Art of Painting" eseri. resimbiterken.wordpress.com. 3 Nisan 2023 tarihinde <https://resimbiterken.wordpress.com/2014/08/08/johannes-vermeerin-the-art-of-painting-eseri/> adresinden erişilmiştir.
- Sarı, E. (2018). Sanat olgusunun tarihsel süreçte değişen tanımı, işlevi ve değeri üzerine, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2, 132-148.
- Storey, J. (2018). Cultural theory and popular culture: an introduction. Routledge.
- Şahin Çeken, K. (2022). Popüler kültür nesnesi haline gelen "inci küpeli kız" ve temellük sanatı. Atlas Journal, 8(47), 2650-2663.
- Şahin, H. (2016). Sanatta kitsch olgusu üzerine, Akdeniz Sanat Dergisi, 9(17), 1-27.
- Şan, M. K. ve Hira, İ. (2007). Frankfurt Okulu ve kültür endüstrisi eleştirisi. Sosyoloji Yazıları I, 324-340.
- Tabak, C. ve Kendirci, G. (2024, Aralık 1-3). Popüler kültürde müzik ikonları ve toplumsal algı [Tam Metin]. ASERC 1st International Conference on Humanity and Social Sciences, İstanbul, s. 264-273. https://www.researchgate.net/profile/Cihan-Tabak/publication/387508635_Populer_Kulturde_Muzik_Ikonlari_ve_Toplumsal_Algi_Music_Icons_and_Social_Perception_in_Popular_Culture/links/67719d69117f340ec3e2dd82/Populer-Kultuerde-Muezik-Ikonlari-ve-Toplumsal-Algi-Music-Icons-and-Social-Perception-in-Popular-Culture.pdf
- The Gallerist (2018). Dave Pollot. 4 Ocak 2025 tarihinde <https://thegallerist.art/dave-pollot/> adresinden erişilmiştir.
- The Henry Ford (2021). Best of Lillian Schwartz. Dijital Koleksiyon. 3 Ocak 2025 tarihinde https://www.thehenryford.org/collections-and-research/digital-collections/expert-sets/107220/?utm_source=chatgpt.com adresinden erişilmiştir.
- The Henry Ford Collection (2021). "Mona-Leo" by Lillian F. Schwartz, 1988. Dijital Koleksiyon. 03 Ocak 2025 tarihinde <https://www.thehenryford.org/collections-and-research/digital-collections/artifact/522330/> adresinden erişilmiştir.

- Türkay, M. Ç. (2016). Eril beden ve postmodern fotoğrafta yeri (Yayın No. 451888) [Yüksek lisans tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Ünalın, D. (2022). Bir popüler kültür ikonu olarak Frida Kahlo'nun metalaşması üzerine bir değerlendirme. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi, 1(1), 27-45.
- Yağar, F. ve Dökme, S. (2018). Niteliksel araştırmaların planlanması: Araştırma soruları, örneklem seçimi, geçerlik ve güvenirlik. Gazi Sağlık Bilimleri Dergisi, 3(3), 1-9.
- Yardımcı, İ. (2001). Sanatta kitsch kavramı, Anadolu Sanat Dergisi, 11, 233-239.
- Yılmaz, A. (2018). Sanat eserlerinin 'kitsch'leşmesi: reklam görsellerinde kullanılan sanat eserlerinin tüketim kültürü bağlamında göstergebilimsel analizi. H. Arapgirlioğlu, Ş. Bulut ve S. Sönmez (Ed.) Güzel Sanatlar Alanında Araştırma ve Değerlendirmeler içinde (ss. 5-20). Gece Akademi.
- Yılmaz, M. (2006). Modernizmden postmodernizme sanat. Ütopya Yayınevi.
- Zygmunt, B. (t.y.) Rembrandt, The Anatomy Lesson of Dr. Tulp. Khan Academy. 16 Mart 2023 tarihinde <https://www.khanacademy.org/humanities/monarchy-enlightenment/baroque-art1/holland/a/rembrandt-the-anatomy-lesson-of-dr-tulp> adresinden erişilmiştir.